

Перше грудня

РМ № 2 (*письмові відповіді на запитання*).

**Мотив національної пам'яті про запорожців в
народному переказі**

«Старі Кодаци й перші запорожці-козари»

Мета: ознайомити учнів із поняттям «народний переказ»; розповісти про народні перекази як вияв історичної пам'яті українців (за збіркою «Савур-могила»); вчити вичерпно відповідати на запитання за змістом художнього тексту та переказувати текст; розвивати культуру зв'язного мовлення, логічне мислення, увагу, пам'ять; збагачувати словниковий запас учнів; формувати кругозір, світогляд; виховувати в учнів почуття поваги, пошани до різних видів мистецтва, зокрема до книги.

Пригадаймо

*Чи знаєш ти, звідки ми дізналися
про минуле нашого народу?*

*У часи, коли люди не вміли
читати й писати, усі знання про
історичні події зберігалися в
народних переказах. Наші предки
цікавилися подіями минулого,
знали імена народних героїв,
переповідали одне одному про їхні
подвиги.*

*Переказ — це твір усної народної творчості, у якому
розповідається про історичні події та народних героїв.*

Пригадаймо

Хто створював перекази?

Імена творців губляться у віках. І чим далі у глиб віків, тим менше збереглося таких творів. До нас дійшла невелика кількість переказів доби Русі-України, найбільше — про запорожців, їхні подвиги. А ще є перекази про кріпаччину, народних бунтарів Устима Кармелюка, Семена Палія, Олексу Довбуша тощо. Перекази зберігають історичну пам'ять народу, виховують мужність, учать любити й захищати свою землю.

З історії переказу

Народний переказ «Старі Кодаки й перші запорожці-козари» входить до збірки «Савур-могила. Легенди та перекази Нижньої Наддніпрянщини», яку упорядкував український мовознавець, лексикограф, фольклорист Віктор Антонович Чабаненко (1937 – 2014). Окремі записи легенд та переказів українського народу він почав друкувати у запорізькій періодиці ще на початку 1980-х років.

З історії переказу

Книжка була видана 1990 року, швидко знайшла своїх читачів і зараз стала бібліографічною рідкістю. Назва збірки та її підзаголовок: «Легенди та перекази Нижньої Наддніпрянщини» – спрямовані на усвідомлення того, що Наддніпрянщина – це історичне Запорозжжя, з існуванням якого пов'язується українська ідея «золотого віку і втраченого раю», та скарбниця запорозького вільного духу, незалежності та козацької слави.

Словничок до твору

Старі Кодаки – поселення, розміщене на правому березі річки Дніпро; навпроти його починалися дніпровські пороги – Кодацький поріг. Зараз селище в Новоолександрівській сільській громаді Дніпропетровської області.

Козари – назва козаків в давні часи; за однією з теорій, слово «козак» походить від слова «хазар» (у тогочасній транскрипції – «козар»).

Підбити – підпорядкувати.

Присно-славний – завжди славний.

Приклонитися – погодитися, прийняти з прихильністю.

Дідичня – вотчина, родове володіння.

Слово лягнуть – сказати щось необдуманно, необережно.

Попужнити – налякати.

Шкварити – тут, давати жару.

Протурити – прогнати.

Кош (кіш) – велике козацьке об'єднання на чолі з отаманом.

Зробимо висновок

Тема:

розповідь про найстародавніше поселення Старі Кодаки, яке стало колискою для перших запорожців-козарів.

Ідея:

уславлення звитяги перших запорожців-козарів.

Подискутуємо?

Чому слава про козарів «не вмовкала»?

Написати відповіді на питання:

1. Яке враження справив на вас цей переказ?
2. Хто такі козари?
3. Що з переказу ви дізналися про Старі Кодаки?
4. Звідки прийшли козари? Хто був їхнім ватажком?
5. Переказ – це ... ?
6. Чим легенди відрізняються від переказів? Аргументуйте відповідь, наведіть приклади.
7. Які події в переказі схарактеризовано прислів'ям «Не займай чужого — свого не стратиш»?
8. Поміркуйте, чи засуджує народний переказ намагання козарів відібрати землі в польського князя? Відповідь обґрунтуйте.

Домашнє завдання:

- Дописати відповіді на питання
(попередній слайд)
- Надіслати на перевірку роботу.
 - Хай щастить!